

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

JUDr. Jaroslav Novák, Ph.D.
advokát
IČO 668 49 331
Trojanova 2022/12
120 00 Praha 2

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/908/2017 - 18

Praha 3. 2. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 19. 9. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 20. 11. 2012 a zaplacení částky ve výši 34.455 Kč s příslušenstvím, o námitkách Instituce ze dne 27. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 12, a námitkách Navrhovatele ze dne 3. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 13, proti nálezu finančního arbitra ze dne 18. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 11, takto:

- I. **Námitky instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 27. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 12, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 18. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 11, se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**
- II. **Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 3. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 13, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 18. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 11, se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, mimo jiné pro rozpor se zákonem a neurčitost, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 18. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/908/2017- 11 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že dne 20. 11. 2012 uzavřel Navrhovatel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění PROFI Invest*, s počátkem pojištění dne 1. 12. 2012 a pojistnou dobou 31 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití Navrhovatele, s pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč a kapitálové hodnoty pojištění a v případě dožití

ve výši kapitálové hodnoty pojištění, s celkovým měsíčním běžným pojistným ve výši 1.300 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr zjistil, že Pojistná smlouva obsahuje prohlášení pojistníka, že „[j]ako pojistník potvrzují, že jsem při uzavření pojistné smlouvy převzal(a) ŽP-VPP-DIM-0001 a ŽP-DPP-DIM-0003 pro sjednaná pojištění a byl(a) s nimi seznámen(a).“ Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění označené jako ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky životního pojištění označené jako ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr v řízení zjistil, že smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3.1 Doplnkových pojistných podmínek o nákladech, která stanoví, že „3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele“, čl. 1 bod 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek, která upravují strhávání rizikového pojistného tak, že „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného“ a čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek upravující odkupné tak, že „[v]ýši odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovést neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, a po zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy, finanční arbitr dospěl k závěru, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 15.463 Kč s příslušenstvím.

3. Námítky Navrhovatele

Navrhovatel napadá výrok II. Nálezu.

Ačkoli Navrhovatel zřejmě souhlasí s dovozením absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, rozporuje závěr finančního arbitra o neodělitelnosti ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném od ostatních částí Pojistné smlouvy, namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil podstatné náležitosti Pojistné smlouvy, když neshledal neplatnost některé z nich, a dále, že finanční arbitr ignoroval další neplatná ujednání Pojistné smlouvy, zejména ujednání o inkasních nákladech, odkupném (byť v Nálezu finanční arbitr tvrdil, že ujednání posuzoval), poplatku za správu portfolia, za evidenci podílových jednotek a jiných srážkách, jakož i další skutečnosti, které rovněž způsobují neplatnost Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá neplatnost Pojistné smlouvy pro absenci podstatné náležitosti smlouvy (neurčitost rozsahu pojistného plnění), způsobené rozporem mezi písemným obsahem Pojistné smlouvy a vůlí Instituce, když Instituce od počátku pojištění snižovala kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční, správní a inkasní náklady a o rizikové pojistné a teprve zbývající částku alokovala do kapitálové hodnoty, ačkoliv Navrhovatel podle Pojistné smlouvy žádný takový závazek vůči Instituci neměl (k úhradě počátečních, správních

a inkasních nákladů a rizikového pojistného) a byl přesvědčen, že alokoval 100 % pojistného do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami vnitřních fondů, pojistné podmínky přitom neumožňují snižování této kapitálové hodnoty o náklady a poplatky, přesto je Instituce v rozporu s Pojistnou smlouvou a pojistnými podmínkami účtovala. Navrhovatel dále namítá neplatnost Pojistné smlouvy pro nesjednání pojištění, resp. převzetí pojistného rizika Institucí pouze formálně, když hlavním účelem Pojistné smlouvy bylo investování.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nevypořádal s tvrzením Navrhovatele, že nebyl informován o nákladové struktuře produktu a že byl mylně informován o spořicímu charakteru Pojistné smlouvy, Navrhovatel přitom odkazuje na rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 3. 2018, č. j. 25 Co 430/2017 – 190. Navrhovatel finančnímu arbitrovi vytýká, že neopatřil důkazy ke kampani „Takové lepší spoření“.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nezohlednil specifickou úpravu vypořádání vzájemných plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy podle § 457 starého občanského zákoníku a nesprávně aplikuje § 451 starého občanského zákoníku, který nezakládá vzájemnou podmíněnost pohledávek. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, když nejprve aplikoval námitku promlčení a teprve následně zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění. Navrhovatel argumentuje tím, že pohledávky se vypořádávají k okamžiku jejich vzniku, tedy k okamžiku, kdy nemohou být promlčené. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na stanovisko JUDr. Ivany Janů v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05.

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr nedostatečně vypořádal s námitkou, že se Instituce na jeho úkor obohatila úmyslně, což dovozuje z rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce, která nikdy nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném Pojistnou smlouvou, a vědomosti Instituce o rozporu Pojistné smlouvy se zákonem již v době jejího uzavření (neznalost zákona neomlouvá), nejpozději pak ke dni 14. 5. 2012 (publikace úředního sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012 ve Věstníku ČNB, částka 6/1012). Navrhovatel zdůrazňuje, že Instituce o vadách Pojistné smlouvy a jí podobných věděla rovněž z komunikace finančního arbitra (od roku 2014), přesto neučinila žádné opatření a nadále od Navrhovatele přijímala pojistné.

Navrhovatel namítá, že pro posouzení mravnosti námitky promlčení vznesené Institucí finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely, tedy nerovné postavení Navrhovatele jako spotřebitele vůči Instituci a časovou asymetrii plnění z Pojistné smlouvy, z níž profituje výlučně Instituce, která neplatnost způsobila. Finanční arbitr podle názoru Navrhovatele pomínil skutečnost, že Instituce (úspěšně) vznesla námitku promlčení ve vztahu k plnění, které by jí nikdy nenáleželo ani v případě, že by Pojistná smlouva byla platná (část pojistného alokovaná do kapitálové hodnoty negarantované). Navrhovatel v této souvislosti zdůrazňuje rovněž zásady poctivosti a dovolání se právní jistoty v dobré víře. Navrhovatel dovozuje, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy.

Navrhovatel tvrdí, že se finanční arbitr v Nálezu nevypořádal se všemi námitkami Navrhovatele a dovolává se postupu finančního arbitra podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby Nález ve výroku II. zrušil a věc znovu projednal v prvostupňovém řízení, neboť je Nález v této části nepřezkoumatelný a nezákonný, případně shledá-li finanční arbitr tento postup nesprávným, aby výrok II. Nálezu změnil tak, že Navrhovateli přizná celou požadovanou částku s příslušenstvím.

4. Námítky Instituce

Námítky Instituce směřují proti výrokům I. a III. Nálezu.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti Pojistné smlouvy, resp. jejích ujednání o počátečních a správních nákladech, a opakuje, že Navrhovatel byl o existenci počátečních a správních nákladů informován v čl. 1 bodě 3 Doplnkových pojistných podmínek, který je podle Instituce dostatečně určitý. Instituce dále argumentuje, že podpisem Pojistné smlouvy Navrhovatel potvrdil, že mu byly předány Všeobecné pojistné podmínky a Doplnkové pojistné podmínky a že se s jejich obsahem seznámil, resp. měl od počátku dostatečné informace o nákladovosti produktu, když Instituce současně nebyla povinna Navrhovatele informovat o pojistně matematických zásadách, ze kterých konkrétní náklady vycházejí.

Pro případ, že by Navrhovatel naznal, že informace ohledně způsobu výpočtu počátečních a správních nákladů, příp. dalších ujednání a parametrů Pojistné smlouvy, nebyla dostatečná nebo dostatečně určitá, mohl se na ně Instituce dále dotázat, Pojistnou smlouvu vypovědět nebo se dovolat relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, což však Navrhovatel neučinil.

Podle ujednání čl. 2. 6 Doplnkových pojistných podmínek Instituce závazky spojené s Pojistnou smlouvou, tj. rizikové pojistné, počáteční, správní a jiné náklady, hradí pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou. V souladu s tímto ujednáním tak lze až zbývající část běžného pojistného považovat za část určenou ke klientem zvolené alokaci. Nikdy proto nemůže dojít k situaci, že by bylo pojistné alokováno jinak než podle pokynu klienta.

Pokud jde o běh promlčecí doby, Instituce nesouhlasí se závěrem, že Navrhovatel získal vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení v pozdějším okamžiku než při uzavření Pojistné smlouvy, neboť Navrhovateli byly všechny skutečnosti, kterými nyní její neplatnost odůvodňuje, známy právě při sjednání smluvního vztahu a tyto skutečnosti se v průběhu trvání Pojistné smlouvy nikdy nezměnily. Argumentace Navrhovatele, stejně jako právní posouzení finančního arbitra, se opírá pouze o obsah smluvní dokumentace, přičemž není sporu o tom, že by ji Navrhovatel neobdržel.

Instituce proto dovozuje, že při posouzení promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení (vrácení zaplaceného pojistného) je nutné aplikovat dvouletou subjektivní promlčecí dobu.

Instituce pro případ, že finanční arbitr setrvá na právním posouzení Pojistné smlouvy jako absolutně neplatné, namítá, že nepromlčené by byly jen ty platby pojistného, které Navrhovatel zaplatil po 19. 9. 2015, ve výši 31.265 Kč. Oproti tomu, Instituce vyplatila Navrhovateli mimořádný výběr ve výši 39.905 Kč, vůči kterému Instituce uplatňuje námitku započtení.

Instituce dále namítá, že se na úkor Navrhovatele co do účtovaných počátečních nákladů ve výši 16.490 Kč obohatil pojišťovací zprostředkovatel a nikoliv Instituce, neboť jemu Instituce tuto finanční částku vyplatila jako odměnu za sjednání Pojistné smlouvy.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr Nález zrušil a nárok Navrhovatele jako nedůvodný zamítl.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp.zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele a Instituce současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitost a žádosti o prodloužení lhůty ze strany Instituce je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1 Absolutní neplatnost Pojistné smlouvy a neopatření dalších důkazů

Protože finanční arbitr shledal absolutní neplatnost Pojistné smlouvy pro neurčitost nákladové struktury, již se dále nezabýval dalšími tvrzenými vadami smluvní dokumentace, včetně tvrzeného nesjednání pojištění (formální převzetí pojistného rizika), a předmluvní fáze, z kterých Navrhovatel dovozoval taktéž neplatnost Pojistné smlouvy, když jejich případné zjištění by již nijak neovlivnilo výrokovou část Nálezu.

Finanční arbitr tak činil v souladu s již citovaným názorem Ústavního soudu na jednotlivé vypořádání všech námitek účastníků řízení (rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08), který doplňuje (potvrzuje) bohatá a konstantní judikatura obecných soudů.

Finanční arbitr nezjišťoval informace ke kampani „Takové lepší spoření“, na kterou odkazoval Navrhovatel, když Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci.

Finanční arbitr odkazuje, že mu zákon neukládá automaticky provést všechny důkazy, které účastník navrhl nebo předložil, obzvláště za situace, kdy již provedené důkazy, resp. shromážděné podklady umožňují věc spravedlivě a komplexně posoudit. Finanční arbitr v odůvodnění Nálezu popsal, na základě jakých skutkových zjištění vyplývajících z předložených podkladů dospěl k učiněným závěrům, současně své právní závěry řádně odůvodnil a podložil judikaturou obecných soudů.

5.2 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Vzhledem ke skutečnosti, že v Námitkách Instituce pouze opakuje argumenty, které již finanční arbitr vypořádal v Nálezu, finanční arbitr pouze ve stručnosti shrnuje, že počáteční a správní náklady, stejně jako rizikové pojistné (*poznámka finančního arbitra - Instituce v námitkách nenamítá ničeho ve vztahu k ujednání o odkupném, finanční arbitr se proto dále vyjadřuje pouze k ujednání o nákladech a rizikovém pojistném*), musí být upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. jako 10 % ročního pojistného nebo formou konkrétního vzorce, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná atd.

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplnkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 1 bod 3.1, 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplnkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodu 3.1, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplnkové pojistné podmínky samy nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva založila pojištění rezervotvorné, tj. pojišťovna nespotřebovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu, resp. kapitálovou hodnotu Pojistné smlouvy, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženu o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení Pojistné smlouvy.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, jak Instituce argumentuje, ale je ujednáním zásadním, pro nějž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Ačkoli, jak Instituce sama tvrdí, dokument pojistně technické zásady existoval již v době uzavření Pojistné smlouvy, Instituce ani nezamýšlela s ním Navrhovatele seznámit, natož pak aby jej učinila platnou součástí Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodu 1.6, 1.7, 3.1 a Doplnkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních a správních nákladů jsou neurčitá, a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

Jak finanční arbitr odkázal již v Nálezu, absolutně neplatnou smlouvu nemůže zhojit ani následné chování smluvních stran v intencích této smlouvy. Je tedy bezpředmětná námitka Instituce, že Navrhovatel platnost Pojistné smlouvy po několik let jejího trvání nerozporoval, ani se nedotazoval na její parametry.

5.3 Námitka promlčení nároků Navrhovatele v rozporu s dobrými mravy a úmyslné bezdůvodné obohacení Instituce

S námitkami Navrhovatele o rozporu námitky promlčení s dobrými mravy a úmyslném bezdůvodném obohacení Instituce se finanční arbitr řádně vypořádal již v kapitole 5.5 Nálezu, na kterou plně odkazuje. Navrhovatel své tvrzení ohledně nemravnosti námitky promlčení v námitkách opětovně zdůvodňuje tím, že to byla Instituce, kdo výlučně způsobil neplatnost Pojistné smlouvy, a nerovným postavením Navrhovatele ve vztahu k Instituci v rámci kontraktačního procesu. Úmysl Instituce pak Navrhovatel dovozuje z vědomosti Instituce o protizákonném jednání a rozporu její skutečné vůle s textem Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr opakovaně odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, konkrétně k získání úmyslného bezdůvodného obohacení, že je „*nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána*“.

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by tedy šlo pouze v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním běžného pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje. Ze shromážděných podkladů však finanční arbitr nezjistil, že by Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy, nebo že by Instituce měla úmysl (ať přímý či nepřímý) bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Pro tento závěr není relevantní, že Instituce byla od určité doby seznámena se závěry České národní banky vyjádřenými v úředním sdělení ani s názorem finančního arbitra, neboť v obou případech se nejednalo o zhodnocení konkrétní Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr nezjistil, že by Instituce v případě pojistné události nebyla připravena plnit. Instituce rovněž vyplatila Navrhovateli v průběhu trvání Pojistné smlouvy vyžádaný mimořádný výběr (dne 13. 10. 2017 ve výši 39.905 Kč) tak, jako by Pojistná smlouva byla platná. Stejně tak Instituce ukončila Pojistnou smlouvu až na základě žádosti Navrhovatele ke dni 2. 11. 2017.

Ve vztahu k rozporu námitky promlčení s dobrými mravy, finanční arbitr uvedl s odkazem na relevantní judikaturu již v Nálezu, že odepření práva uplatnit námitku promlčení může nastat pouze ve výjimečných případech, kdy by představovalo zneužití práva na úkor druhého účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a představovalo by nepřiměřeně tvrdý postih tohoto účastníka ve srovnání s charakterem jím uplatněného práva a důvody, pro které toto právo včas neuplatnil (k tomu srov. rovněž např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2908/2014).

Nadto, v Nálezu citovaném rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, Nejvyšší soud konstatoval, že *„[o] jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka (poznámka finančního arbitra - zneužití námitky promlčení) by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna“*.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení v řízení nezjistil, že by promlčení práva Navrhovatele způsobila svým jednáním Instituce, ani že by uplatněním této námitky v řízení před finančním arbitrem v rámci standardní procesní obrany úmyslně sledovala poškození Navrhovatele, jinými slovy existenci výjimečných okolností a důvodů, jejichž intenzita by byla způsobila narušit princip právní jistoty odepřením námitky promlčení.

Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, institut promlčení slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit, natož po mnoha letech jeho trvání.

Při posuzování námitky vznesené Navrhovatelem nelze odhlédnout, že on je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Je tedy na Navrhovateli, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo, např. za situace, kdy je nepromlčená částka pojistného nižší než odkupné.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že *„[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele“*, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi *„[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy“*, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží plnění jako vydání z bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani námitka Navrhovatele, že část zaplaceného pojistného, jehož promlčení Instituce úspěšně namítla, bylo alokováno do kapitálové hodnoty negarantované, vůči které nebyla Instituce oprávněna započítávat si své pohledávky. Pro účely vypořádání bezdůvodného obohacení je irrelevantní dělení a spotřeba jednotlivých složek pojistného, když plnění Navrhovatele, kterým se Instituce na základě neplatné Pojistné smlouvy bezdůvodně obohacovala, představovalo sjednané pojistné jako celek.

Finanční arbitr současně nesouhlasí s námitkou Instituce, že Navrhovatel věděl o důvodech neplatnosti již v době uzavření Pojistné smlouvy, protože v tomto okamžiku měl všechny informace, na základě kterých dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy, a odkazuje na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že okamžik, ke kterému lze vztáhnout počátek subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se váže k prokazatelné, nikoliv předpokládané, vědomosti oprávněného o skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, podle které si strany plnily, je neplatná, a že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo je získal (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014). Skutečnost, že Navrhovatel disponoval v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy všemi informacemi proto, aby dovedl, že Pojistná smlouva je neplatná, je pouhým předpokladem pro to, aby Navrhovatel takovou vědomost fakticky nabyl. Nedokazuje však, že tuto vědomost skutečně a prokazatelně nabyl.

Finanční arbitr proto trvá na promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy v tříleté objektivní promlčecí době.

5.4 Zúčtování plnění z neplatné Pojistné smlouvy

Finanční arbitr vedle již v Nálezu citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, odkazuje při zdůvodnění provedeného zúčtování na další rozhodnutí Nejvyššího soudu, z nichž vyplývá, že při vzájemném vypořádání plnění z neplatné smlouvy v režimu § 457 starého občanského zákoníku je námitka promlčení zásadně přípustná, soud k ní nepřihlédne pouze tehdy, pakliže by nemohl promlčení namítat druhý účastník (vlastnické právo).

Tak například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4739/2015, předpokládá: „K námitce promlčení Nejvyšší soud také již opakovaně konstatoval, že jde-li o vrácení plnění z neplatné smlouvy, vyplývá synallagmatický vztah ze zákona. V takovém případě se uplatní ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., jehož smyslem je zachování rovnováhy práv obou smluvních stran neplatné smlouvy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3041/2010)“. Nejvyšším soudem odkazované rozhodnutí judikuje, že „[z] výše uvedeného pro posuzovaný případ plyne, že pokud si účastníci podle kupní smlouvy ze dne 6. 10. 2002 plnili (prodávající převzali kupní cenu a kupující převzal předmětný automobil), vznikl mezi nimi synallagmatický závazek ze zákona dle § 457 obč. zák., a obě strany byly povinny si tato plnění vzájemně vrátit. Na charakteru jejich synallagmatického závazku nic nemění ani okolnost, že předmětný automobil byl vrácen nikoliv prodávajícímu, ale vlastníku, tj. okradenému M. B. (resp. jeho pojišťovně). Tímto "vrácením" předmětného automobilu žalobce splnil svou povinnost vyplývající ze synallagmatického závazku. Jelikož vlastnické právo M. B. se v souladu s § 100 odst. 2 obč. zák. nepromlčuje, nemohl podle § 107 odst. 3 obč. zák. P. Č. ani žalobce vznést námitku promlčení. Z téhož důvodu nemohou promlčení namítat ani žalovaní. Protože žalovaným námitka promlčení nepřísluší, je pro posouzení věci nerozhodné, zda k promlčení práva skutečně došlo, tedy i to, zda objektivní promlčecí doba marně uplynula“, výkladem a contrario tedy platí, že v případě, že je žalovaný oprávněn vznést námitku promlčení a učinil-li tak, musí se soud promlčením při zúčtování zabývat. Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil například v rozhodnutí ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016.

Ze všech citovaných rozhodnutí vyplývá, že v případě neplatné smlouvy, na jejímž základě si strany poskytly (průběžně poskytovaly) peněžité plnění, vzniká oběma smluvním stranám právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení odpovídající poskytnutým peněžním prostředkům v režimu § 107 starého občanského zákoníku; přitom právo na vydání peněžitého plnění z neplatné smlouvy představuje právo, které se promlčuje, a není v takovém případě na místě aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Požadavek Navrhovatele, aby finanční arbitr nejprve zúčtoval veškeré vzájemné pohledávky a námitku promlčení vztáhl až následně na případný rozdíl mezi těmito pohledávkami, nenachází oporu v právní úpravě, ani dostupné judikatuře.

Pokud by takto finanční arbitr postupoval, popřel by smysl a účel institutu promlčení práva - který má věřitele motivovat uplatnit svá práva včas a nedůvodně nenavodit stav nejistoty po mnoha letech – a zejména pak skutečnost, že jednotlivá (opakující se) plnění se promlčují v samostatných lhůtách. Navrhovatelem požadovaným postupem by došlo k nedobrovolnému faktickému „plnění“ na již promlčený dluh - v situaci, kdy smluvní strana namítla promlčení a finanční arbitr nemůže ze zákona promlčené právo přiznat (§ 100 odst. 1 starého občanského zákoníku). Dlužník jistě může plnit na již promlčený dluh, neboť ten sám o sobě svým promlčením nezaniká, avšak může tak učinit pouze sám a dobrovolně - ani finanční arbitr mu nemůže autoritativně uložit povinnost plnit nevymahatelný dluh.

Výše uvedené závěry finančního arbitra není způsobilé změnit ani stanovisko JUDr. Ivany Janů v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05, na které Navrhovatel odkazuje, neboť toto stanovisko na uvedený případ nedopadá, pouze konstatuje, že pokud došlo ke vzájemnému plnění stran závazku, je na místě pro případ vydání bezdůvodného obohacení aplikovat ustanovení § 457 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr tak ostatně učinil i v Nálezu, když zjistil jak plnění Navrhovatele z neplatné Pojistné smlouvy v podobě zaplaceného pojistného, tak plnění Instituce v podobě výplaty mimořádného výběru, a není proto pravdou tvrzení Navrhovatele, že finanční arbitr nezohlednil specifickou úpravu vypořádání vzájemných plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy podle § 457 starého občanského zákoníku ani, že nesprávně aplikuje § 451 starého občanského zákoníku.

K námitce Instituce, že není pasivně legitimována k vydání bezdůvodného obohacení ve výši odpovídající počátečním nákladům, protože tuto částku Instituce vyplatila pojišťovacímu zprostředkovateli za sjednání Pojistné smlouvy, finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006: „[j]iž v rozsudku ze dne 5. května 2005, sp. zn. 33 Odo 351/2004, Nejvyšší soud přijal závěr, že pouze účastníci neplatné smlouvy jsou věcně legitimováni k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 457 obč. zák., a to bez ohledu na skutečnost, zda v souvislosti s plněním z této smlouvy došlo k bezdůvodnému obohacení i na úkor někoho jiného. Věcná legitimace (ať už aktivní nebo pasivní) je tedy dána pouze na straně účastníků smlouvy“, který potvrzuje, že v případě rozhodování o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy je pasivně legitimovaným subjektem právě Instituce, jako smluvní strana.

Finanční arbitr proto shodně jako v Nálezu dospěl k závěru, že Instituce je z titulu neplatné Pojistné smlouvy povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení odpovídající nepromlčenému pojistnému poníženému o vyplacený mimořádný výběr, tj. částku ve výši 6.960 Kč. Finanční arbitr nemůže odhlédnout od částečného promlčení vzneseného nároku Navrhovatele ani při rozhodování o požadovaných úrocích z prodlení, jelikož příslušenství pohledávky má akcesorickou povahu a sleduje osud hlavní pohledávky. Finanční arbitr proto přiznává Navrhovateli úroky z prodlení pouze z přiznané částky, a to ode dne 1. 12. 2017 do zaplacení, když období, za které finanční arbitr Navrhovateli úrok z prodlení přiznává, Navrhovatel nijak nerozporoval.

6. K výrokům rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci vydání bezdůvodného obohacení z důvodu neplatnosti Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem a Institucí, a setrvává na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná pro neurčitost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném a Instituce je povinna vydat

Navrhovateli bezdůvodné obohacení z důvodu neplatnosti Pojistné smlouvy společně se zákonným úrokem z prodlení.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrocích tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se

Navrhovatel – datová schránka zástupce 79sgrxq

Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

